

Su Forumlarında Suyumuz

İsmail KÜÇÜK

TMMOB Su Çalışma Grubu Başkanı

Uluslararası şirketlerin su politikalarını uygulamaya geçirilmesini kolaylaştıran en etkili söylem, kıtlık, kuraklık ve iklim değişimi üzerine kurgulanan bir su krizi söylemidir. Bu krizin göstergesi olarak da, yılda 250 milyondan fazla kişinin sağlıklı suya ulaşamadığı 2.5 milyon kişinin suya bağlı hastalıklara yakalanarak yaşamını yitirdiği ve bu rakamların her geçen gün daha da arttığı gösterilmektedir. Suya bağlı

yaşanan sorunlar için ortaya konan çözüm suyun ticari meta haline getirilmesidir. Uygulamadaki bu söylemlerin halka yansması; yüksek su faturaları, kirlenmiş ve içilebilir niteliğini yitirmiş musluk suları şeklindedir. Oysa ki su kirliliğine bağlı yaratılan su kıtlığı, kapitalist üretim biçiminden kaynaklanmaktadır. Sanayi ve kentsel atıklarının su kaynaklarına boşaltılması sonucu oluşan yoğun kirlenme, su havzalarının yapılaşmaya açılması,

tarım- orman alanlarının yok edilmesi, içme suyu ve temel gıda gereksinimlerinin karşılanmasında büyük sorunlar yaratmaktadır. Suyu erişim zorlaştıkça sudan kazanılacak paranın da artacağı bir gerçektir. Bütün bu gerçekler uluslararası şirketlerin dikkatini çekmiştir.

DB ve IMF ile aracılığıyla hedeflerine ulaşmaya çalışan uluslararası şirketler, su ve suyla ilgili konularda kendi aralarında bir eşgüdüm sağlamak amacıyla uluslararası boyutta bir kuruluşa gereksinim duymuşlardır. Bu amaçla Dünya Su Konseyi'ni (DSK) kurmuşlardır. DSK, suyla ilgili her konuda bilinç ve duyarlılığı geliştirmek, su kaynaklarının her boyutuyla, bütün canlıların yararına olacak biçimde etkin korunmasını, geliştirilmesini, planlanmasını, yönetilmesini ve kullanılmasını dünya kamuoyu ve en üst karar alma düzeyleri boyutunda güvenceye almayı misyon olarak belirlemiştir. Öncelikli hedefleri kar olan şirketlerin kendileri için böyle bir misyon belirlemelerinin amacını anlamak kolay olsa gerek. Burada sorun şirketlerin sığındıkları gerekçelerin gerçek yüzünü görmek istemeyenlerdedir.

DSK, amaçları arasında, su ile ilgili olması gereken olumlu her şeyi saymaktadır. Ancak, Bolivya, Hindistan, Meksika, Filipinler gibi ülkelerde "Su"da piyasacı politikaların uygulanmasından sonra alt sınıflarda ölümcül olaylarda artış olduğundan söz edilmemektedir. Bu ülkelerde yoksul insanlar, kaynağı yaşadıkları bölgelerde olan suya paraları olmadığı için ulaşamamaktadırlar.

DSK, kendisine belirlediği misyon ve amaçlar kapsamında hükümetlerin, hükümetler arası örgütlerin, uluslararası kuruluşların ve şirketlerin dikkatlerini, kritik konulara ve gerekli müdahalelere yöneltmek amacıyla gerekli çalışmaları yapmayı kendisine görev edinerek çalışmalarını sürdürmektedir.

Konsey, küresel ölçekte su politikalarının belirlenmesi amacıyla Dünya Su Forumu'nu (DSF) ilk kez 1997 yılında Fas'ta toplamıştır. Daha sonra 2000-Hollanda, 2003-Japonya ve 2006-Meksika olmak üzere dört kez toplanmış olan Forumun beşinci toplantısı Mart 2009'da İstanbul'da yapılacaktır. DSK ve DSF aracılığıyla suyun piyasalaştırma sürecinin yol haritasını belirlemeye çalışmakta ve bu konuda halkın tepkisini azaltmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda bakıldığında 2009 toplantısının Türkiye'de

yapılacak olması bir tesadüf değildir. Ulusal ve uluslararası sermayenin uzun zamandır Türkiye'de suyu ticarileştirme ve piyasalaştırma amacıyla olduğu bilinen bir gerçektir. Türkiye'de ki bir kısım sermayenin örgütü olan TÜSIAD Eylül 2008'de yayınladığı iki raporla suyun piyasalaştırılmasını beklediklerini ortaya koymuştur.

Hükümet yetkilileri ve bir çok grup medya ile şirketler beşinci DSF'nin İstanbul'da yapılacak olmasını büyük başarı olarak ortaya koymaktadır. Oysa bilinmesi gereken konu, Türkiye'nin bulunduğu coğrafyanın su kaynakları bakımından komşu ülkeler dahil oluşturacağı pazardır. Bu pazarın büyüklüğü diğer sektörleri de etkileyecektir.

Enerji Bakanı, Dördüncü Su Formu'nun hemen ardından "su havzalarını özelleştireceğini" söylemiştir. Bu söylem de tesadüf değildir. Forumun beşincisinin Türkiye'de yapılacak olmasının gerekçesidir.

Herhangi bir sektörde yeni adım atılırken bir çok iktisadi ve toplumsal kavramlarla söylemler yapılmaktadır. Bu söylemler çoğu zaman akademik kişilere ve kurullara söylenilerek tek çözümmüş gibi çözümsüzlükler sıralanarak kamuoyu yanıltılmaktadır.

Son yıllarda dünyadaki bütün olumsuzlukların sorumlusu olarak iklim değişimi gösterilmektedir. Oysa iklim değişimi "küresel ölçekte hava hareketlerinin yer değiştirmesidir". Bu değişim yağış karakterini değiştireceğinden belli bölgelerde su sıkıntısını artıracaktır. Ancak Türkiye'de mevcut su kaynaklarının dağılımına ve havzalar arası su aktarımına bakıldığında asıl sorunun suyun azalmasından değil, su kaynaklarının kirlenmesinden ve su kaynaklarını oluşturan havzaların yapılaşmaya açılarak yok edilmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin Sakarya Havzası Türkiye'nin mevcut yüzey sularının %5'ini oluşturmaktadır. Bu suyun hiç bir şekilde kullanılmamasının nedeni iklim değişimi değildir. İklim değişimi dünyanın bir gerçeğidir. İklim değişiminin etkilerini azaltmak için hiç bir adım atmayanlar suyun ticari meta haline getirilmesinde de gerekçe olarak iklim değişimini göstermektedirler. Sorunu yaratanlar yarattıkları sorunlardan para kazanmayı hedeflemektedirler.

Türkiye'de Su Kullanım Anlaşmasına alet edilen HES'ler gerçek paralarla sanal ticareti bizlere

öğretmiştir. Havza bazında hiç bir planlama yapılmadan sanal projelerle enerji üreteleceği konusunda kamuoyu yanıltılmaktadır. İçme, kullanma ve sulama suyu konusunda hiç bir planlama, öngörü olmadan ve yeterli/gerekli ölçümler yapılmadan sanal su miktarlarıyla HES projeleri ortaya konarak sanal işlere gerçek paralar aktarılmaktadır. Bu sanal işlemler aynı zamanda su kaynaklarının yok edilmesi anlamına gelmektedir.

Bütün bu adımlar uluslararası şirketlerin amaçlarına ulaşmayı daha da kolaylaştırmaktadır. Suda havza esas alınarak, yan havzalarında değerlendirilmesi gerektiğini belirten bilimsel çalışmalar hiçe sayılarak, bu konulardaki çevre sorunları bahçe boyutuna indirgenerek sorunun bütünü örtülmektedir.

Suyun azlığının sorun olduğu gibi, suyun kontrolsüz fazlalığı da sorun oluşturmaktadır. Suyun kontrolsüz fazlalığı günümüzde kentleşme, tarım, orman ve ulaşım politikaları sonucu etkisini artırmaktadır. Suyu şişeye sıkıştırarak ticaretini yapmaya çalışanlar yok ettikleri doğal alanlardan kaynaklanacak sel ve taşkınları görmezlikten gelmektedir. Sorun tek değildir. Bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

Öncekilerde olduğu gibi, İstanbul'da toplanacak olan Su forumunda da halk yoktur. Halkın olmadığı hiç bir toplantıdan halkı gözeten bir sonuç çıkmaz. Göstermelik halk diye katılacakları kişiler temsilci olamaz. Bu toplantılar 240 EURO parası olmayanın izleyemeyeceği toplantılar. 240 EURO Türkiye'de asgari ücret demektir. Açlık sınırında yaşamaya çalışanlar bu toplantılara hangi parayla katılabilir ki.

Forum alanında etkinlik süresince su bedava olacaktır mutlaka. Bedava(!) suya erişenler hep böyle sanacaklardır. Ancak bu görüntü forum alanının dışındaki sokakta suya bakarak erişemeyenlerin gerçeğini ortadan kaldırmayacaktır.

Sorunun tespiti bellidir. Çözümü de bellidir. Bu forumların amacı kimlerin nereleri nasıl ve kime pazarlayacağıdır. Kimlerin ne kadar para elde edeceği. Bilimsellik ve katılımçılık adına yapılması insanlık adına üzücüdür. Bu konularda taraflı haber yapılması da insanlık adına üzücüdür.

Yok yere savaşlar çıkararak insanların üzerine bomba atmak kadar üzücüdür.

Bu konularda bildikleri doğruları söylememek insanlık adına utanç vericidir. Kendilerine verilen kürsülerin hatırına(!) doğruları söylemeyenler insanlık için suç işlemektedir.

Herkes buralarda söyleyeceklerini iyi seçmelidir. Alkışların kimlerden alınacağı çok önemlidir. Dünya Su Konseyi ve uluslararası kuruluşların bu konulardaki tespitleri ve yaklaşımları bellidir. O yaklaşımlarda halk yoktur. Forumun sonucu DSK'nın hedefleri doğrultusunda bellidir. Öncelikle Türkiye'den toplantıya katılacak olanların, söylemlerinin sonucu hiç bir şekilde değiştirmeyeceği bilirse bile arka sokaklardaki sesi ve atan yüreği duymaları gerekir.

Bu forumlar gerekçe gösterilerek devletlere iç kanunlarını ayarlamaları önerilecektir. Sözde bizim yararımıza kanunların forum sonrası gündeme gelmesi kaçınılmazdır.

Türkiye'deki su şirketleri bu sürecin başlangıcından itibaren ne duruma geldiklerine ve nereye gideceklerine bakmalılar. Devamında bu şirketlerin hepside belirli ellerde toplanacaktır. Forumda dağıtacakları suya bir gün onlarda erişemeyeceklerdir.

Söz değil ancak, bu forumlar su kaynaklarının nasıl korunacağına ilişkin hiç bir yöntemi ortaya koymamaktadır. Bu konuda önerisi bulunmamaktadır. Önceliği suyu kaynağından itibaren satışa hazır hale getirme yöntemleridir. Sergi alanında uluslararası şirketlerin suyu esir eden teknolojilerini tanıtan malzemelerle dolacaktır.

Uluslararası şirketler uyguladığı bildik yöntemlerle ve söylemlerle suyu ticari meta haline getirmektedirler. Bu bildik yöntemler enerji, sağlık gibi alanlarda yürütülmektedir.

Bu oluşumun örneklerini enerji, ulaşım, sağlık gibi sektörlerde görmekteyiz. Son kalan yeraltısuyu kaynaklarıdır. Bu kaynakları ya sahipleneceğiz ya da bu kaynaklar için herhangi bir şirkete para ödeyeceğiz. Ne zamana kadar(?).

Çözüm, onların yapmak istediklerine karşın bizim yapacaklarımızdadır.